

Sog'liqni saqlash
vazirligi

Oliy ta'lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi

Andijon davlat
tibbiyot instituti

+998-74-223 94-60

www.adti.uz

Yu.Atabekov 1-a uy

“TIBBIYOTNING DOLZARB MUAMMOLARIGA INNOVATSION YONDOSHUV”

RESPUBLIKA YOSH OLIMLAR ILMIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

29-mart
2024
ANDIJON

yoki juft holda joylashgan uzun kiprikli hujayralar; 60–kunda kiprikli hujayralarning sirt zichligi yuqoririligi aniqlandi Kalamushlar yirik bronx devorida kiprikli epiteliyning zichligi 14,2% ga va mayda bo‘lakli bronxlarda 17,8% gacha kamaygan 90-kuni sirt maydoni kipriksimon hujayralar bilan qoplangan epiteliy qoplami 21-24%, ga kamaydi

QANDLI DIABET KASALLIGIDA O‘PKA TO‘QIMALARIDA MORFOLOGIK O‘ZGARISHLAR

Sobirova D.R., Usmonov R.D.
Toshkent tibbiyot akademiyasi.

Tadqiqot maqsadi: eksperimental tadqiqotlarda qandli diabetda o‘pka tomirlarida gistologik va morfologik o‘zgarishlar dinamikasini va ularning nafas olish tizimining holatiga ta’sirini o‘rganish. Tadqiqot material va usullari: Tadqiqotimiz eksperimental material ustida olib borildi 150-170 g og‘irlikdagi 57 ta oq zotsiz kalamushlarga 1 kg tana vazniga 150 va 250 mikron dozada alloksan tetragidratning qorin bo‘shlig‘iga eritmasini kiritish orqali diabetning eksperimental modeli (QD 2 turi) chaqirildi Alloksan kunlik ochlikdan keyin qo‘llanildi Qon glyukoza darajasi oldindan aniqlandi Qon quyruq venasidan olindi va glyukoza darajasi 60, 90-kunlarda aniqlandi Tajriba uchun sog‘lom kalamushlar tanlab olindi Tajribaviy tadqiqotimizda sifatida gistologik, morfometrik, biokimyoviy, statistik usullardan foydalanildi.

Tadqiqot natijalari Gistologik tekshirish uchun kalamushlarning o‘pka to‘qimalarining yarim yupqa bo‘laklarini gistologik tekshirishda o‘pka tomirlarining qon bilan to‘lishining bir xilligi, ularning bo‘shlig‘ida eritrotsitlarning sezilarli miqdori, o‘pka parenximasi holati fiziologik jihatdan normal ekanligi aniqlandi 6 oylik kalamushlarda interalveolyar septal devorlarda bitta kollagen tolalari mavjud Peribronxial va perivaskulyar bo‘shliqlarda oz miqdorda limfoid to‘qimalarning to‘planishi mavjud Bunday morfologik o‘zgaruvchanlik fiziologik holatda o‘pkaning normal tuzilishining yoshga bog‘liq xususiyatlarini aks ettiradi Ikki oydan olti oygacha bo‘lgan kalamushlarda o‘pka tuzilmalarining morfometrik parametrlarining dinamikasi diabetning kechishi bilan bog‘liq kompensatsion-adaptiv o‘zgarishlarning shakllanishini ko‘rsatadi Nazorat idagi hayvonlarda uglevod almashinuvining integral ko‘rsatkichlari fiziologik ko‘rsatkichlar bo‘yicha beriladi.

Eksperimental hayvonlarining o‘pkasining yupqa bo‘laklarini mikroskopik tekshirish natijalariga ko‘ra, qandli diabetning 60-kunida peribroxial sohada engil gipertrofiyadan tashqari, nazorat idagi hayvonlardan sezilarli strukturaviy farqlar aniqlanmagan Vaskulyarizatsiya bilan perivaskulyar limfa tugunlari ham ko‘rinadi.

Qandli diabetning 60-kunida tajriba idagi kalamushlarda giperglikemiya darajasi $8,1 \pm 0,2$ mmol/l, HbA1C - $7,1 \pm 0,2\%$ ni tashkil etdi, bu kasallikning o‘rtacha og‘irligini ko‘rsatadi Morfometrik tahlilga ko‘ra, kalamushlarda eksperimental diabetning 60-kunida nazorat kalamushlarga nisbatan AKK ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshgani aniqlandi - 17,4% ($P < 0,05$), AK - 0,45% ($P < 0,05$) Sichqonlarda alveolyar chuqurlik indeksi alloksan diabetining 60-kunida buzilmagan hayvonlarga nisbatan 6,3% ga oshdi ($P < 0,05$).

Tajribaning 90-kunida kalamushlarning o‘pkasini gistologik tekshirish shuni ko‘rsatdiki, emfizematoz o‘zgarishlarning kuchayishi fonida nafas aktida ishtirok etmayotgan alveolalar o‘choqlari mavjud bo‘lib, bu alohida o‘choqlarning kuchsiz havo

to'lishidagi morfologik belgisi hisoblanadi. Inter-alveolyar devorlar turli qalinlikda bo'lib, bronxlar va bronxiolalar atrofida limfoid to'qimalarning konsentrik to'planishi ko'riladi. Eksperimental hayvonlarning qonida glyukoza va HbA1C ning o'rtacha darajasi mos ravishda $8,1 \pm 0,1$ mmol/l va $7,5 \pm 0,1\%$ ni tashkil qildi. AK, AKK ko'rsatkichlari mos ravishda 28,0% ($P < 0,05$) va 11,1% ($P < 0,05$) ga ko'paygan bo'lsa, nazorat ig'a nisbatan GA 3,1% ($P < 0,05$) ga kamaydi.

Tajribaning 90-kunidagi kalamushlarning o'pka to'qimalarining strukturaviy xususiyatlari deyarli diabetning 60-kunidagi hayvonlarnikidan deyarli farq qilmadi, bu morfometrik o'lchovlar ma'lumotlari bilan tasdiqlangan: AK - $81,1 \pm 0,3$ mkm, bu nazorat bilan solishtirganda 17,0% ga ($P < 0,05$) ortiq, AKK 49,2 yo 0,2 mkm ni tashkil etdi, bu nazoratdagilarga qaraganda 27,1% ga ko'p ($P < 0,05$) ACh indikatori 9,3% ga kamaygan ($P < 0,05$). Tajribaning 90-kunida kalamushlar qonidagi glyukoza miqdori $15,4 \pm 0,1$ mmol/l, HbA1C darajasi $8,1 \pm 0,1\%$ ni tashkil etdi.

Xulosa: qandli diabetda o'pkaning shilliq qavatidagi strukturaviy o'zgarishlarning polimorfizmi qayd etilgan, xususan, keratinlanish darajasi, qalinligi, epiteliya qatlami va yallig'lanish hujayralari infiltratsiyasi mavjudligi aniqlangan.

REVMATOID ARTRIT DIAGNOSTIKASI VA DAVOLASHINI AYRIM JIHATLARINI O'RGANISH

Soliyev M.A., Soliyev A.Q.

ADTI Oilaviy shifokorlar tayyorlash kafedrasida Tadqiqot maqsadi Norin tumani aholisida revmatoid artrit kasalligi diagnostikasida EULAR/ACR2023 uslubi bilan baholash.

Tadqiqot materiali va usullari Namangan viloyati Norin tuman tibbiyot birlashmasi ichki kasalliklar bo'limlarida revmatoid artrit kasalligi tashxisi bilan ohirgi 12 oy davomida davolangan bemorning kasallik tarixlarini retrospektiv o'rganildi. O'tkazilgan laborator klinik tekshiruvlar - umumiy qon analizi, qonning biokimyoviy tahlili, revmatoid faktor, C-reaktiv oqsil, ASSP analizlari tahlil qilindi. Olingan analiz natijalariga asosan Yevropa va Amerika revmatologlari tomonidan ishlab chiqilgan so'nggi revmatoid artritni tasniflash mezonlari (EULAR/ACR 2023) asosida salbiy prognostik omillarni hisobga olgan holda, bo'g'imlardagi faol yallig'lanish, ECHT va o'tkir fazali oqsillar miqdorining ortishiga qarab bemorlar tasniflandi. Yangi mezon bo'yicha tashxis qo'yish uchun bemor kamida 10 ball dan 6 ballga ega bo'lishi kerak. Revmatoid artritni EULAR/ACR 2023 bo'yicha tasniflash: Klinik belgilar (bo'g'imlarning shishi) 0-5 ball gacha, Immunologik ko'rsatkichlar (RF, ASSP) 0-3 ball gacha, Yallig'lanish ko'rsatkichlari (ECHT, C - reaktiv oqsil) 0-1 ball gacha. Sinovitning davomiyligi 0-1 ball gacha baholanadi.

Ilmiy tadqiqot natijalari Yuqoridagi tasniflash asosida klinik belgilar (bo'g'imlarning shishi) ga ko'ra o'rganilgan bemorlarning 10 % bo'g'imlar zararlanmaganligi sababli 0 ball, 27 % bemor 1-3 ta kichik bo'g'imlar zararlanganligi sababli 2 ball, 33 % bemor 4-10 ta kichik bo'g'imlar zararlanganligi sababli 4 ball, 30 % bemor 10 tadan oshiq bo'g'im zararlanganligi sababli 5 ball. Immunologik ko'rsatkichlar (RF, ASSP) natijasiga ko'ra 10% bemorda aniqlanmagan – 0 ball, 37% bemorlarda zaif ijobiy natija qayd etildi – 2 ball, 53 % bemorlarda keskin ijobiy natija qayd etildi – 3 ball. Yallig'lanish ko'rsatkichlari (ECHT, C

HUJAYRALARNING MORFOFUNKSIONAL O'ZGARISHLARI <i>Sobirova D.R., Usmanov R.D. Usmanov R.D.</i>	
QANDLI DIABET KASALLIGIDA O'PKA TO'QIMALARIDA MORFOLOGIK O'ZGARISHLAR <i>Sobirova D.R., Usmonov R.D</i>	107
REVMATOID ARTRIT DIAGNOSTIKASI VA DAVOLASHINI AYRIM JIHATLARINI O'RGANISH <i>Soliyev M.A., Soliyev A.Q.</i>	108
BRONXIAL ASTMA KASALLIGIDA ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI <i>Sotvoldiyev Muhammaddiyor Qahhorjon o'g'li.,Nazarova Yorqinoy Xalpajonovna</i>	109
YURAK QON-TOMIR SISTEMASI KASALLIKLARI <i>Toxirova Ruxshona Izzatbek qizi</i>	111
TIBBIYOTDA BAKTERIYALARNING ANTIBIOTIKLARGA SEZUVCHANLIGINI ANIQLASH USULLARINING AHAMIYATI <i>Toshpo'latov A.Y.</i>	113
TERI ALLERGIK KASALLIKLARINING XAVF OMILLARI VA TARQALGANLIGINI O'RGANISH. <i>To'ychiboyev Sarvarjon Erkin o'g'li ,Nasirdinov Omadjon Adxamjon O'g'li</i> <i>PhD Nuraliyev F.N</i>	114
HAZM SISTEMASIDAGI KASALLIKLAR TUFAYLI OG'IZ BO'SHLIG'IDAGI O'ZGARISHLAR <i>Turaqulov O.M., Ortikova N.X</i>	115
XXI ASRDA ENG KENG TARQALGAN KASALLIK – YURAK ISHEMIYASI <i>Turdialieva D.O., Islomova S.T.</i>	117
BOLALARDA QANTLI DIABET KASALLIGIGA TASHHIS QO'YISHDA SO'LAKDAN FOYDALANISH <i>Umarova M.N., M.A.Marupova</i>	118
BOLALARDA TUG'MA YURAK NUQSONLARINI ANIQLASH VA DAVO CHORALARINI QO'LLASH <i>O'rinova U.O', Zokirova A.M</i>	119
INSON SALOMATLIGIGA TA'SIR ETUVCHI XAVFLI OMILLAR <i>O.O'rogova., Mamadaliyev</i>	120
PEDIATRIYADA ETIKANING AHAMIYATI <i>O.O'rogova, , Toxirova Ruxshona</i>	122
INSON SALOMATLIGIGA TA'SIR ETUVCHI XAVFLI OMILLAR <i>O.O'rogova, A.Mamadaliyev</i>	123
TALABALAR ORASIDA SKOLIOZNING PROFILAKTIKASI <i>Usmanova Mohinur Dilshod qizi ,Mirzakamolova Fotima Adhamjon qizi</i>	125
HAZM QILISH A'ZOLARI KASALLIKLARI O'TKIR VA SURUNKALI GASTRIT <i>Usmonov Jamshidbek Rustamjon o'gli</i>	126
KO'Z KASALLIKLARINI OLDINI OLIHNING GIGIYENIK AHAMIYATI <i>Usmonova Yulduz Sherzod qizi. ,Nuraliyeva N.B</i>	128
KO'Z ICHI GEMODINAMIKASINI ULTRATOVUSHLI DOPPLEROGRAFIYA TEKSHIRUVIDA KUZATILADIGAN O'ZGARISHLAR TAHLILI. <i>Fayziyeva D.B., Qurbonov S.M.</i>	129
KRANIOFASIAL ANOMALIYALARI BOR BOLALARNING FIZIOLOGIK KURSATGICHLARI <i>Xalmanov B.A., Suvonov K.J</i>	130
MAXALLIY TARQALGAN ME'DA SARATONI XIRURGIK DAVO NATIJALARINI BAXOLASH <i>Xasanov D.Sh Shuhratbekov J.D.</i>	130
JIGAR ENSEFALOPATIYASI <i>Hokimov Bosimjon Shuhrat o'g'li.,Nurmatova Nargiza Fatxullayevna</i>	131